

Erngup nukinga atorlugu nukissiorfiup Qorlortorsuarmit tup sarfamik tunisisinnaanera annertusarneqalerneranut atasumik Alluitsup-Paata Qorlortorsuarmit nukissiorfimmiit sarfamik pilersorneqalersinnaanera pillugu inatsisartut aalajangiiffigisassaatut siunnersuut. Pineqartumut tunngatillugu ilanngullugu siunnersuutigaa Naalakkersuisut UKA 2016-mi saqqummiunneqartussamik, qanoq naleqassaneranik pilersaarusi-millu suliaqassasut, suliaq Inatsisartuni suliarineqarsinnaanngorlugu.

(Inatsisartunut ilaasortaq Kalistat Lund, Inuit Ataqatigiit)

Akissuteqaat

(Pinnngortitamut, Avatangiisinut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoq)

1. Siullermeerneqarnera

Nukissiuutit ataavartut ullumi inimi maani oqallisigineqartussanngornerat nuannaarutigaa. Inatsisartunut ilaasortaq Kalistat Lundip Inuit Ataqatigiinneersup Qorlortorsuarmit erngup nukinga atorlugu nukissiorfimmit Alluitsup Paata innaallagissamik pilersorneqalersinnaanissaanut aningaasartuutissat misissorneqarnissaanik siunnersuuteqarnera Naalakkersuisut sinnerlugit qujassuteqarfigisavara.

Kalaallit Nunaanni nukissiuutit ataavartut annertunerusumik atorneqarsinnaanerisa Naalakkersuisunit pingaartinneqarnera erseqqissaatigiuartarparput. Tamanna erngup nukinga atorlugu nukissiuutit, seqerngup qinnngorneri atorlugit nukissiuutit atorlugit, ikuallaaviit aqutigalugit kiammik pilersinneqartartumik atorluaanikkut nukissiuutillu ataavartut allat aqutigalugit pisinnaavoq. Nukissiuutit ataavartut illoqarfinni nunaqarfinnilu atortariaqarpavut, taamaattorli nukissiuutit ataavartut eqqortut atornissaanut misissuisariaqarluta. Aaqqiissutissat avatangiisinut mingutsitsiviunngitsut *aammalu* inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerannut iluaqutaasussat. Allanut akissaqanngilagut – aningaasaqarniarneq silallu pissusii eqqarsaatigalugit.

Alluitsup Paata attavilerneqarsinnaanissaanut aningaasartuutissaajunnartut Naalakkersuisunit tamakkiisumik paasikannerneqareerput. Missingersuutininuk Nukissiorfinnit pissarsisoqarpoq. Aningaasaliissutissat naatsorsornerisa takutippaat Alluitsup Paata Qorlortorsuarmit erngup nukinga atorlugu nukissiorfimmit sarfamik pilersorneqalersinnaanera 85 mio. kr. missaanik akeqassasoq. Inaalagissat aqutaat ukiuni 35-imi piusinnaasutut naatsorsorneqarsimavoq.

Missingiillunilu naatsorsuutit ajoraluartumik paasinarsisippaat qorlortorsuarmit erngup nukinga atorlugu nukissiorfimmit Alluitsup Paata innaallagissamik pilersorneqalersinnaanera inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerat eqqarsaatigalugu akisoorujussuussasoq. Avatangiisit eqqarsaatigalugit aaqqiissutissaq pitsassuuvoq inuiaqatigiilli aningaasaqarniarnerat eqqarsaatigalugu taamatut aaqqiissuteqarnissaq illersorneqarsinnaanani. Aaqqiissutissat avatangiisinut mingutsitsiviunnginnissaat *aammalu* inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerat eqqarsaatigalugu iluaqutaanissaat Naalakkersuisut pingaartitaraat.

Nukissiuutit ataavartut illoqarfinni nunaqarfinnilu atortariaqarpavut. Najugakkat ilaanni erngup nukinga atorlugu nukissiuutit pitsaanerpaamik aaqqiissutaasinaapput, allani seqerngup qinnngorneri, anorisaatit imaluunniit tinittarnera ulittarneralu atorlugit nukissiuutit atorluartariaqarpavut aammalu kiasarnermi pumpit, taamatuttaarlu eqqakkat kiassarnermi atorneqarsinnaaneri puigussanngilagut.

Nukissiuutit mingutsitsiviunngitsut atorneqarsinnaalluartut amerlapput, taakkulu misilittagassarsiorfigaavut atorluarnerusinnaanissaat siunertaralugu. Nukissiuutit ataavartut atornerulernissaannut aningaasaliisoqarnissaa 1990-ikkut aallartinnerannili naalakkersuinikkut isumaqatigiissutigineqartarsimavoq. Suliaq pingaarutilik ingerlaqqittariaqarpoq taamaattumillu nukissiorneq eqqarsaatigalugu pilersaarummik Naalakkersuisut suliaqaleruttorput.

Nukissiorneq eqqarsaatigalugu pilersaarusiornissami ilaatigut siunertarineqarpoq nukissiornermut tunngatillugu ineriartortitsinissat aningaasaliisarnissallu eqqarsaatigalugit minnerpaamik ukiuni tulliuttuni qulini anguniagassaqarlunilu pilersaaruteqarnissaq – pilersaarullu aqcutigalugu takutissinnaasariaqaratsigu nukissiuutit mingutsitsiviunngitsut eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaanni pilersaaruteqartugut. Pilersaarut nukissiuutit ataavartut nunaqarfinni illoqarfinnilu siunissami atorneqarnerulernissaanut tikkuussisoq. Nunaqarfinni siunissami nukissiuuteqarnermi aaqqiissutissat, tassunga ilanngullugu Alluitsup Paa, nukissiuutsinut tunngatillugu immikkoortortap pilersaarusiordigineqarnissaanni taamaasillutik ilaatinneqassapput. Pilersaarummi nukissiuutit mingutsitsinngitsut atorsinnaanerinit periarfissat (soorlu seqineq, anori ulittarinarani tinittarneranilu nukissiuutit, varmepumpit atorsinnaaneri, eqqakkat atorlugit kiassaasinnaanissamut erngup nukinga atorlugit nukissiuuteeqqallu) qujanaarneqassapput. Nukissiorneq eqqarsaatigalugu pilersaarut aqcutigalugu aaqqiissutissanik mingutsitsinngitsunk inuiaqatigiillu aningaasaqarniarnerat eqqarsaatigalugu imminut akilersinnaasunik aaqqiissuteqarsinnaanissaq immikkut isiginiarparput.

Qorlortorsuarmi erngup nukinga atorlugu nukissiorfimmit Alluitsup Paata pilersorneqalersinnaanissaanut inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerat eqqarsaatigalugu akisoorujussuusussamik missingersuutit aqcutigalugit naatsorsukkanik takussutissaqareermat Naalakkersuisut inassutigaat siunnersuut itigartitsissutigineqassasoq.

Taamatut oqaaseqarlunga siunnersuut inatsisartunut oqallisigisassanngortippara.